

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Za Mošav hehalucim mi — Jugoslavija

Prije neko godinu dana stavljen nam je iz sredine halucim koji su se iz naše kraljevine preselili u Palestinu prijedlog da im omogućimo osnutak naseika u Palestini. Mi smo radosno pozdravili ovu zamisao, no mislili smo da ne možemo povesti akciju za nju, dok nemamo tačnog plana odobrenog po pozvanim činocima cionističke organizacije. Prepirka se o tome otegnula te nijesmo pred Savezno Vijeće mogli da izadjemo s izradjenim prijedlozima. Bila je radosna pojava da je uporedo s našom i iz sredine Saveznog Vijeća proizašla inicijativa za osnivanje toga naselka.

Ova inicijativa imala je značajku spontane želje za ostvarenjem kao malo koja druga. Odatle mi crpemo uvjerenje da je ta zamisao prigrljena u nas s tolikom srdačnom ljubavi, te imamo puno pravo vjerovati, da postoji potrebna spremnost za materijalne žrtve koje su pretpostavka ostvarenju te zamisli.

I ako još ne postoji izdjelan plan, kako će se i s kojom institucijom u vezi taj naselak stvoriti, mi držimo ispravnim zaključak Saveznog Vijeća da se odmah prione sabirnoj akciji za nj. Budu li potrebna sredstva tu, o načinu ostvarenja lako ćemo se sporazumjeti s halucim i s činocima u cionističkoj organizaciji, ako od te naše akcije ne budu štetovale druge cionističke institucije.

Ovom našem apelu svrha je da pozove sve ljude i organe u našem Savezu, neka ne bi časili ni časa već da odmah prionu davanju i skupljanju sredstava.

Naši halucim i halucot koji su se iz naše države preselili u Palestinu velikim su dijelom ustrajali u najtežem radu koji po-

često nije ni u kakvoj vezi sa zemljoradnjom za koju su se spremali i koja je u neodoljivoj težnji da se vežu i da srastu sa zemljom jedini cilj njihova života. Prilike su takove da sredstva cionističkih institucija ne omogućuju u skoro vrijeme ostvarenje tih težnja. Dotle ti halucim koji su pošli iz naše sredine ustraju poput ostalih gradeći ceste, tucajući kamenje, rastavljeni jedan od drugoga koji su ovdje, pripravljaajući se za Erec Jisrael, bili jedna bratska zajednica, jača i skladnija od krvne, jer zadojena istim idealom, istim emocijama. Ritam kucaja njihovih srdaca bio je u potpunome skladu.

I ovdje hoćemo da istaknemo primjer onoga muža koji je bio otac i učitelj i drug jednome dijelu halucim i halucot, što ih je na svome posjedu pripremao za težački posao u zemlji otaca, a čini to i sad, pa koji je bez ičije pobude za naselje halucim namaknuo sredstva u novcu, u konjima i alatu.

Ako taj svijetao primjer jedne velike a čedne duše ovdje iznašamo, ne činimo to za njezino veličanje već za to, jer vjerujemo u sugestivnu moć velikih odluka i čina nošenih plemstvom srca. Pored sve malaksalosti koja savremenom čovječanstvu sputava čežnju za čistim, ćudoredno preporodjajnim odlukama mi ne očajavamo o srcu i duhu židovstva.

Mi vjerujemo, da je Vaša, Židovi Jugoslavije, volja za stvaranje zaloga Vaše ljubavi za Erec Jisrael i za Vaše halucim dostojna veličine odluke naših pionira i veličine životnog cilja Vašega naroda.

Mi Vas pozivamo, da ne date da Vaši halucim predugo čekaju. Ne produžujmo previše mjeru herojstva njihova! Ma koliko je ono zanosno i zanaša, ma koliko ono daje neprolaznu čast i slavu djeci Vašega naroda, toliko je veći kontrast Vaše slabunjavosti odluke na žrtvu prema njihovu djelu.

Oni će ustrajati u herojskom naporu, i ako iza njih u galutu ne bi stajao narod dostojan toga napora. Ali bila bi nevjera, kad bismo dali, da pukne jaz između njih i nas, umjesto da se vežemo zalogom žrtve za uvijek s njima!

Ulažemo sav žar uvjerenja o potrebi ostvarenja ove zamisli u svoj poziv koji upravljamo na Vas, Židovi Jugoslavije, da date dostojan doprinos svoje ljubavi za ostvarenje Mošav hehalucim mi — Jugoslavija!

Mi ćemo voditi brigu o tome, da se imena onih, koji budu davali znatnije iznose, ovjekovječe u tome Mošavu pa smatramo, da ti doprinosi pojedinaca treba da su dvovrnsni: po 5000 dinara i po 1000 dinara. O tim prinosima vodit ćemo prethodno skrb mi sami, dok se ne nakupe u tolikom iznosu, te će se moći pristupiti osnutku Mošava. Onda ćemo naći način, da se ta zamisao ostvari u saglasju s osnovnim mislima nacijske zemljišne politike cionizma.

Radi se ovdje o ličnom davanju ovećih iznosa tako, da se uz to ne umanje prinosi za Keren Kajemet i Keren Hajesod pa da pokažemo svijetao primjer požrtvovnosti proizašle iz velikih srdaca. U prvome redu mi pozivamo Vas, cioniste, da i tu date primjer. Apelujemo na Vas, koji ste bili delegati na Saveznom Vijeću, na Vas, seniori židovskih akademskih narodnih društava, na Vas, svijesni omladinci i najpače na Vas, jevrejske majke i sestre, na Vas, rabini i predstojnici naših općina, na Vas, imućnici, da se založite za jedno djelo, koje će, kad se ostvari, ljepotom svoga sjaja obasjavati i plemstvo Vaših srdaca

U Zagrebu, dne 8. tamusa 5683.

Za Radni Odbor:

Dr. Aleksandar Licht, v. r. Dr. Alfred Singer, v. r.
predsjednik tajnik

Pred novim radom iza konferencije

Zadovoljan sam i ako to nije moj običaj. Ne da bih htio biti zadovoljan ili da bih smatrao taktički ispravnim, da se prikazujem zadovoljnim. Nego zadovoljan sam, što je konferencija ispala drugačije, no što sam očekivao. Išli smo u Novisad sa vrlo malo nade i sa vrlo mnogo skepse. Vratili smo se odande ojačani, osvježeni, obogaćeni i pomladjeni. Zapaljivali smo druge, zapaljivali smo sami sebe, zapaljivali smo se na vlastitim riječima i na duhu, koji je u svima nama vladao u ona dva dana, što smo bili na okupu. Jače nego ikada imali smo svijest i znali smo tu svijest probuditi u svim učesnicima našega vijećanja; da stvaramo zakone, programe, planove i odluke, po-

kojima ćemo se ravnati izvjesno vrijeme u našem radu oko izgradnje domaje našega naroda u zemlji otaca. Duboka ozbiljnost, spoznaja važnosti časa i velike odgovornosti vladala je i upravljala većinom delegata. Na mahove kao da se zaboravljalo, da se nalazimo na konferenciji jedne teritorijski ograničene zemaljske organizacije i moglo se činiti, kao da se nalazimo na jednom svesvjetskom kongresu, gdje kao da ovisi tek o našoj volji i sposobnosti, da odlučimo, kako će da se izgradije Erec-Jisrael.

Više nego na ijednom našem dosadašnjem vijećanju pokazalo se — a nema sumnje, da je to prirodna posljedica postignutih velikih političkih uspjeha, — da je Palestina za nas postala jednom zbiljskom činjenicom i da nas vodi težnja, da se u kud i kamo većoj mjeri nego do-

sele, približimo i sjedinimo sa zemljom otaca — barem duhovno, da se približimo Palestini, ako ne lično, a to barem time, da pregnemo svim silama, da i mi pridonesemo naše kamenje za zgradu židovske narodne domaje.

U Novom Sadu bilo je i lijepih ljudi i lijepih govora. Ako velim »lijepih«, mislim više na etski, nego na estetski momenat. Ne mislim na ljepotu forme, već na ljepotu, što je izviralala iz žarke ljubavi, koja se očitovala za Erec-Jisrael. Mislim na ljepotu spoznaje osjećaja, da smo i mi tek orudje u rukama istorije i sudbine, orudje, koje treba, a i hoće da radi ljubavlju i požrtvovnosti na obnovi srdaca i duhova, na obnovi naroda i zemlje. Bilo je oduševljenih srdaca i bilo je plamenih riječi. Već riječi bile su djelo ili početak djela ili podstrek i jamstvo za djelo. Iz plamenih

riječi jednako kao i iz jednostavnih ozvanjao je etos našega naroda i naše historije. Čula se odlučna i jaka volja, da se uzme učešća na osiguravanju ljepše budućnosti židovskoga naroda i čovječanstva, izbila je nova vjera, da i kod nas imade puno shvatanja za uzvišenost zadataka, koji nas čekaju. Bilo je raspoloženje kao u herojsko doba cionizma.

Konferencija nije bila velika po broju delegata i ako je bila jedna od najvećih našega Zemaljskog Saveza. Našli su se na okupu stari prijatelji, stjegonoše i lučonoše cionizma naših krajeva. Nu bilo je i novih lica, bilo je mnogo novih lica, ponajpače iz Vojvodine. Čuli smo i riječ naše omladine. Mi smo istina oduvijek tvrdili, da je omladina uz nas, ali smo znali, da ta omladina nije uz nas onako, kako bismo mi htjeli i kako bi nam trebalo. I znali smo, da ta omladina nije onako spremna, kako bismo željeli. I bojali smo se, da je naša omladina za cionizam suviše jalova. Bili smo se već privikli na to, da se nadjemo u jednome kolu uvijek ista lica. I pitali smo sa zebnjom: »Gdje su oni, koji će da nas zamijene, ako mi više ne bismo mogli?« Čuli smo riječ naše omladine, riječ možda jednostavniju, negoli zadnjih godina, ali riječ, iz koje smo saznali, da se ta omladina ozbiljno sprema za svoje nacionalne zadatke. Vidjeli smo nove ljude i novu omladinu. Vidjeli smo, da više nijesmo sami. Vidjeli smo našu budućnost. Osjetili smo nepresahnjivi izvor naše snage.

Zato smo na ovome vijeću doživjeli jednu debatu, kakove kod nas još nije bilo, debatu, u kojoj više nijesu padale velike riječi, što hoće apiauz, već debatu, što se konačno ograničuje na to, da daje djela, da stvara čine, da manifestuje vlastitu požrtvornost. Pred nama je stajao u svoj svojoj jednostavnosti jedan čovjek, koji nam časom postade uzorom, ma da u njega nije snaga govora i ma da mu u njegovoj savršenoj skromnosti nije nikada moglo pasti na pamet, da postane središtem i vodjom jednoga kruga i pokretačem jedne opće akcije. Bez obzira na

sve usluge, što ih je već dosele učinio halučkom pokretu u nas, on je jednim divnim gestom, kao da se to razumijeva samo po sebi, dao jedan za naše prilike izvanredno veliki dar za osnutak kolonije jugoslavenskih halucim u Erec-Jisraelu. I nije se ograničio, da sâm mnogo dade, nego je u najvećoj tajnosti još dvojicu sklonuo (među njima jednog necionistu!), da dadu također vrlo ugledne darove. Tako je dokrajčio debatu o osnutku naše kolonije, debatu, koja nije imala čvrstog tla pod nogama, jer nije predležala osnova za osnutak kolonije, jer još nijesu bila osigurana novčana sredstva, niti je bio jasan put, kako će se doći do sredstava i pristupiti ostvarenju kolonije. On je završio debatu, ne čekajući dovršenje bilo kakvih teorijskih planova i položio je čvrsti temelj koloniji. Njegov je primjer odmah djelovao. Pa i ako ga nitko nije dostigao, a ne vjerujemo da će ga tko dostići, ipak je učinjen divan početak, koji osigurava, da će se najbržim tempom raditi na provedenju cijele akcije.

Velik je program što smo ga donijeli sa konferencije, možda veći, negoli smo donijeli na konferenciju. Podilazi nas lako sumnja, hoćemo li taj program izvesti za ovo nepunih sedam mjeseci do konca ove godine? Gledajući na naše dosadašnje rezultate, morali bismo posumnjati u uspjeh. Nu ako se sjetimo duha, što je vladao na ovoj konferenciji, javlja se uvijek iznova vjera, da će nam uspjeti, ako budemo htjeli. Savezno vijeće u Novom Sadu neka bude početak jedne nove epohe u povijesti jugoslavenskih cionista. Neka delegati, koji su na toj konferenciji osjetili dužnosti, što danas leže na svakome Židovu, otvore novu epohu u povijesti svojeg ličnog cionizma. Neka se u mnogo većoj mjeri nego dojako posvete radu oko organizovanja i sabiranja ljudi i sredstava. Neka oduševljenje, što je vladalo u Novom Sadu prenesu u svoje mjesne organizacije, neka tamo drže zborove i neka govore o toj konferenciji. Neka ucjepe kod svojih prijatelja svijest, da je za-

počelo novo doba: doba savjesnog vršenja cionističkih dužnosti!

Lav Stern.

Hamburški socijalistički kongres

— des — Koncem ove godine sastali su se radnički vodje druge internacionalne i internacionale dva i pol na vijećanje u Hamburg. Svrha je tim vijećanjima bila, da se uspostavi političko jedinstvo radničkih organizacija cijeloga svijeta, koje je rat i poratno vrijeme uništilo. Naravski, komunistička, treća internacionala moskovska nije toga puta mogla da dodje u obzir, iz skroz jasnih razloga. Delegate mogle su samo da izašlju socijalno demokratske zemaljske organizacije. Jedino je kod Poale Cijona učinjena iznimka time, što mu je kongres priznao interteritorijalnost djelovanja.

Važnost je kongresa u manifestaciji, a ne po stvari. U stvari je jedva vjerovatno, da će novo stvorena internacionalna moći da bude bolja, znači jača sila predstavnicaradnoga naroda, nego što je to bila diskreditirana predratna druga internacionala. Usprkos zvučnih imena, kao što su Friedrich Adler, Henderson, Leon Blum i drugih, ova nanovo skrpana organizaciona forma soc. demokrata Zapada, znači u najboljem slučaju ujedinjene predstavnika umjerenih ideologija socijalističkih, t. j. onih ideologija, kako ih primjerice zastupaju Scheidemann, Thomasi, Vanderveldi. Nije potrebno, da se te muzeve opiše uz pomoć onog materijala, koji leži negdje u zaprašenim arhivima prošloga rata. Dovoljno je, da se kaže, da su oni vodje, koji su prema svojem uvjerenju dosta postigli, prava i slobode (kruha?) za svoj radni narod, pa drže, da se tim uspjehom može da zadovolji internacionala. Treba, prema njihovom mnjenju, više pripaziti na sindikalni i parlamentarni položaj radničke internacionalne, nego na borbenu stranu soc-

Feuilleton

MODERNA ŽIDOVSKA GLAZBA.

Zameci jednoj nacionalnoj umjetnosti.

Vrlo kasno počeli su Židovi produktivnim djelovanjem na području glazbe. S početka dali su se na kult riječi, pjesništva, te su do današnjeg dana oplodili evropske literature, a naročito njemačku. Wagner i Pfitzner osporavali su Židovima produktivnu muzikalnu sposobnost, tvrđnja, koja je oprovrgnuta velikim glazbenicima. Mendelsohn-Bartholdijem, Bizetom, Mayerbeerom, Offenbachom, Goldmarkom i Gustav Mahlerom. Opravdanije je pitanje jedne specifične židovsko-nacionalne glazbe. To, što je stvoreno od nekih velikih židovskih majstora, bilo je tek prilagodjenje evropskom načinu izražavanja u formi i stilu, u čemu se svakako očitovao židovski temperament i posebni način osjećaja. Sopstvene nacionalne kreacije bile su sinagogalne pjesme, od kojih se naročito ističe monumentalni »Kol nidre« i jedan niz židovskih narodnih pjesama sa slavenskoga Istoka, koji je dijelom preuzet iz posjeda dotičnih

naroda i tek tekstno prilagodjen židovstvu.

Znanost se dosad nije bavila židovskom glazbom. Istom u dobi probudjenja židovsko-nacionalne svijesti nastao je pokret, da se židovskoj muzici daje moderno sopstveno obilježje. Djelo je to mladje jedne generacije slavenskoga Istoka i Amerike. Tim nastojanjima priključio se u zadnje vrijeme osnovani institut za istraživanje židovske glazbe. O tom pokretu mnogo interesantno priča u jednom eseju poznati bečki pijanista Julius Wolfsohn, koji je i sam svojim dražesnim parafrazama starožidovskih napjeva mnogo doprinio modernoj glazbi.

Zadnjih godina, piše profesor Wolfsohn, radi se grozničavo, s temperamentom i energijom, na razvitku židovske glazbe. Naravno najviše u Rusiji. Prije kratkog vremena boravio je u Beču upravitelj židovskog odjela glazbenog odsjeka u Moskvi, dr. Dimitrovski, koji je mnogo pričao o radu mladih židovskih muzičara. Najpoznatiji su od njih Miller, Gmijezin i Levin, koji su komponovali simfonije, pjesme, komornu glazbu. I ako izbor teme više bazira na osjećaju no na

muzičko-teoretskoj analizi, ipak iz njih izvire pravi talenat, neograničena privrženost i moderan duh.

No interes za židovsku glazbu nije se probudio samo u Rusiji. Ernest Bloch, koji živi u Americi, stvorio je neka veća djela, koja zaslužuju svaku pažnju. Bloch stavio si je u zadatak, da stvorj novi stil u židovskoj glazbi, da duh židovstva izrazi u tonovima, da ne uzima obzira na vanjske ritmičke ili melodijske elemente. Tim je putem već prije njega pošao Gustav Mahler, čije simfonijske teme imaju mnogo vanjske sličnosti s nekim hasidskim narodnim pjesmama.

Profesor Max Graf dovršava sad povijest židovske glazbe, a vrlo nadaren bečki komponista Wilhelm Gross — koji je pisao za zbirku židovskih narodnih pjesama, koja je izašla u Švicarskoj, duhovite i fine pratnje, — radi sad na jednom velikom opernom djelu. Društvo za istraživanje i podupiranje židovske glazbe namjerava da raspiše natječaj i da probudi i proširi propagandom interes publike i židovskih muzičara. U zadnje vrijeme izašle su mnoge zbirke židovskih pjesama, od kojih su najbolja djela

jalnodemokratske partije. No time bi prestala i akcijona snaga demokratije, onako isto, kako je to uslijedilo u predvečerje rata

Uz Friedricha Adlera, koji je pucao na Stürckha, u zajedničkom je kolu Albert Thomas, koji je u isto vrijeme bio ministrom municije u Francuskoj! Uistinu ta je slika lijepa, ako je čovjek promatra kao sliku. Pa ako se hoće time da dokaže svjesnost kongresa, da treba da se zaboravi sve ono, što je dosada bilo, jer je prošlot žalosna po radni narod, a sadašnjost treba sve da nadje na okupu protiv prijeteće, vaskolike svjetske reakcije, onda se tu manifestaciju ne smije da podcijeni. Nije je podcijenila ni Moskva — uza sve različnosti — pa su i hamburški komunisti dali oduška svojim simpatijama za tu manifestaciju.

Samo u tom pogledu važnost je kongresa. Naprednjaci u našem društvu očrvaše se na čas tromosti i iznemoglosti zadnjih godina i dovikoše reakciji u savglas: »Stoj!« Ne izgleda da će moći pokročiti mnogo dalje od te grožnje. Organizacija fuzija navedenih dviju internacionala, koja je tamo obavljena u načelu, ne može nikako po zamašitosti svojoj, da se smjeri s ovom dosta impozantnom grožnjom.

Ovdje valja da se označi položaj delegata jevrejskoga radnoga naroda na kongresu, i u novo stvorenoj internacionali.

Još od prije rata navikli smo, da s neugodnom zebnjom i neizvjesnosti pratimo razvitak radničkih socijalnih pokreta na Istoku i Uniji. Uzrok je toj zabrinutosti, vječita pocjepkanost i međusobno, skrajno omalovažavanje svojih teorijskih protivnika. Kraj tih međusobnih borbi, naravno je, da trpi najviše radnik sam. Radnik, koji se u prvom redu organizirao s razloga, da dodje do kruha, a onda i do stanovitog imutka, na koga imade pravo svaki čovjek pod ovim suncem — pa i on. — Politički teoremi su za njega zaista od sporedne važnosti, osobito ako su izgrađeni na temelju nacionalizma, liberalne

Kipnisa (Varšava) i Žige Hirschlera (Zagreb). Bez pratnje ima nekoliko muzikalno vrijednih pjesama u zbirka Kaufmanna »Najljepše pjesme istočnih Židova« i u rubrici »Židovska narodna pjesma« amerikansko-židovskog lista »Die Zeit«.

Maurice Ravel (nežidov) je oduševljeni štovatelj židovske glazbe. Komponirao je pjesme »Kadiš« i »Eine alte Frage«. Da njegov interes na židovsku glazbu nije jenjao, pokazuje jedna nova scija »Sabbatlieder« što ju je izdao.

Od znamenitog komponiste Prokoveva izašla je »Hebrejska uvertira«. I Prokovev je nežidovskog porijekla. Vanredan je rad muzičkog historičara dra. Idelsohna u Palestini. Njegove zbirke, a naročito njegova istraživanja na području starohebrejskih hramskih pjevanja znače silan korak za eruiranje praznora židovske glazbe. Rezultati tih istraživanja doskora će biti objelodanjeni i bit će bez sumnje temeljni materijal za ustanovljenje saveza između liturgijske glazbe i narodnog karaktera Židova. (Iz »Neues Wiener Journal«.)

gradjanske ideologije ili bezideološke crne popovske (u našem slučaju agudističke) reakcije. Bez obzira na ove momente, ostaje na snazi činjenica pocjepkanosti unutar jevrejskog radičkog pokreta. Skoro, da se ta šramotna pojava prikazala i kongresu. Ali blagodareći uplivu Poale Cijona, koji je već odavni član druge internacionale, kongresu nisu bili pripušteni delegati lijevog Ceire-Cijona i raznih drugih radničkih strančica Istoka (kao na pr. inače simpatični socijalisti oko varšavskog Drora).

Tako je jevrejski radnik galuta i Erec Israela bio zastupan na kongresu Poale Cijonom, kao svojom najjačom političkom organizacijom. Može se da zabilježi jedna radosna činjenica povodom hamburško-sastanka. A to je, da su centrum i desni Poale Cijon izaslali zajedničke delegate. Levi P. C. član je, kako je poznato, marksističke III. internacionale, pa nije imalo smisla i pomisliti na fuziju. Hoće li se taj privremeni sporazum između desnog i desnog centra moći da uslijed stvorene nove internacionale pretvori u trajnu, zajedničku saradnju, uopće konačnu fuziju, pokazat će najskorija budućnost.

Značajno je, da je kongres imao da čuje od P. C.-a pritužbe na prilike u Poljskoj, gdje je jevr. radnik izvržen vječitim šikanama i progonima vlasti, čak i svojih arijskih klasnih drugova; o američkim prilikama našega radnika čulo se vrlo malo, a o palestinskoj socijalnoj reakciji, koja je već na djelu, upravo ništa. Pri tome zna sav svijet mizerne američke radničke prilike, ali ne zna stanje u Palestini. Barem ne veliki, internacionalni svijet. To je sigurno propust jevr. delegata. Govoriti vječito o Palestini, kao o kakvom zemaljskom raj — kako je ispravno primjetio jedan njemački radnik na jednoj skupštini Hapoel Hacaira u Hamburgu — dovesti će nas konačno do potpune samoobmane. Pratimo stoga trijezno i otvorenim očima sve pojave u Palestini, da nas oduševljenje ne bi dovelo u onakav škripac, iz kojega nema izlaska! A ipak kongres nije čuo značajan prikaz o Palestini.

Ima principijelnih, programatskih razlika između radničkih organizacija galute i E. J. To P. C. nerado priznava, jer je galuta i E. J. prema njegovim tezama, u našem radničkom pitanju jedna cjelina. T. j., E. J. je jedina logična konzekvenca za riješenje radničkog pitanja. Opravdanost je toga jasna, ali nije jasna ista metoda u galuti, kao i E. J.-u, a koju P. C. primjenjuje primjerice u točki marksističke klasne borbe. Eto najprimitivnijega primjera: U Poljskoj je taktika jevrejskog radništva defenzivna, uslijed društvene i nacionalne reakcije, koja je tamo iako nezvanično na kormilu. U pogledu sindikalnog organizovanja stvar je druga. Ovdje odlučuje klasna borba, štrajk i zajednički istup s čitavim radništvom, ako bi mogao njegov položaj, da postane kritičan. Ili, da se ovakvoj kritičnosti jednom snažnom reakcijom radništva izbjegne.

U Palestini se apriorno ne može da stupi s istim metodama. Bez obzira na nerazvijen tamošnji kapital, Palestina jest već konzekvenca galutskih prilika. Dakle mora da stupe novi načini na javu.

Tamo je taktika radnika osvajačka za razliku od one u galuti. Svojim radom radnik stvara dobra i osvaja zemlju i ne smije da čeka na akumulaciju kapitala, koja za sada u razmjeru spram galutskih prilika ni ne postoji, pa da se tek onda oslobodi društveno. Njemu je, kao malo kojem radniku od danas, dana prilika, da ono što radi, da za sebe radi. Nema tu onda razloga čekanja na socijalnu revoluciju, kad je on takav faktor u zemlji, da već u početku izgradnje može svom snagom da zapriječi razvitak društvenih zločina. Ovih problema imade mnogo, koji su u teoriji, a kud i kamo više u praksi P. C.-a ostali neriješeni, kao na pr. odnos jevrejskog radnika spram felaha itd. Danas znamo za sabotažu jevrejskih kolonista posjednika, koji ne primaju na rad jevr. radnika, nego u cijeni i po radnoj svjesnosti nižega felaha, pa ipak naš radnik ne čeka sveopće klasne revolucije, već elimitor tog izjelicu iz svog računa i stvara vlastite forme svom djelovanju. To je praktičan put, kojima ide naš radnik u Palestini. Pa i onda, kad taj put znači rezultat borbe između njega i privatnog vlasnika zemljišta. Jedino kao gradski radnik može Poale Cijonista, da se i nadalje drži svoga starog programa, ali ni pošto kao zemljoradnik, jer ga realnost pobija. A realnost životne borbe glavna je činjenica kod svih socijalnih pokreta. U tom smjeru nismo čuli fakta o Palestini od P. C.-a na kongresu. Možda zato, što su prilike u Poljskoj aktuelnije i jer su se prilike tamo mnogo više zaoštrile od palestinskih? Ili, jer je očevidno, da je marksističkom naziranju problem u Poljskoj bliži nego u Palestini?

Oim toga pribivali su još kongresu, kao počasni delegati izaslanci Hitahduta. Oni su otišli onamo, da pozdrave predstavnike velikih radničkih organizacija i da svojim prisustvom potkrijepe solidarnost jevrejskog radništva s onim vaskolikog svijeta. Da se i oni pridruže protestu cjelokupnog, prosvjećenog radnog naroda protiv sve drskije reakcije, koja je poslije djelomičnih uspjeha u Mađarskoj, Italiji, pa konačno i Bavarskoj stala sve bestidnije da diže crno svoje lice. — Hitahdut nije usvojio nikakav socijalnodemokratski (t. j. marksistički) program, pa nije ni nastojao, da mu izaslanci budu priznati za redovite kongresne delegate.

Ortakluk sa Halucim

Piše Elias M. Epstein.

U prijašnjim sam člancima pokušao da prikazujem čitateljima neke dojmove, što sam ih dobio na kratkome putovanju kroz zemljište Keren Kajemet Leisraela u Emeku. Mnogo bi veći i opširniji morao biti izvještaj o onome, što se tu stvara u dolini Jesreela, da bi Židovi izvan Palestine potpunoma shvatili važnost toga; no pri završetku ovog niza skica moram da istaknem još jednu činjenicu, koja se isto tako tiče javnosti kao i pionira od Ajn Harod, Kfar Jeheskel, Nahalal, Tel Josefa i drugih naseobina: Bez velikog nacionalnog društva za kupnju zemljišta i amelioraciju, koje je u stanju, da namakne velike i podesne površine, da isuši močvare i da gradi ceste, da pošumljuje brda i dovadja vodu, nikad ne bi dolina Jesreela bila, da se služim riječima dra

Weizmanna, »ispunjena danas od života židovskih naseobina.«

Keren Kajemet Lejisrael je u godini 1922. potrošio na kupnju zemljišta od Nurisa i Nahalala 40.000 funti. On još duže znatnu svotu za to zemljište. Utrošio je i 42.000 funti za amelioracione radove u Emeku u času, kad nije bilo drugog izvora da se zaposle halucim. Ove svote prikazuju sabiranje židovskih doprinosa, koji većim dijelom potječu od siromašnih i srednjih židovskih slojeva. Bilo da se redovito manji iznosi daju u škabice, bilo da se služi sa markama s prikazom kolonija ili posebnim brzopjavnim blanketama, bilo da se služimo zlatnom knjigom ili da kojom zgodom dajemo za masline ili zemljišni dar. Diplome Keren Kajemeta, koje danas možemo naći u kućama mnogih cijonista kao zidni ureš, ne smiju da važe kao potvrde o darovima ili kao uspomene na njih. Oni imaju da budu potvrđama, da je darovatelj učestvovao na velikom obnovnom djelu - što više oni čine posjednika diplome ortakom pionira, koji su već u zemlji.

Ali haluc ne obavlja svoj rad samo naporom od vremena do vremena. On ne doprinosi svoju žrtvu samo jednom, kad ga baš na to goni momentani osjećaj. Iz dana u dan, u sunčanoj žegi ljeta, kao i za kišovito vrijeme u zimi, obavlja on svoj posao: ore zemljište, sije žito, pravi kanale ili gradi ceste; u kovačnici, na dvorištu ili u mlijekarstvu njegov je život stalno opetovanje teškoga dnevnoga rada. A kako stoji s njihovim ortacima? Ispunjavaju li svoj udjel na zajedničkoj zadaći istom vjernosti i ustrajnosti? Mora da se priviknemo svrsishodnoj razdiobi funkcija: židovstvo izvan Palestine mora da namakne sredstva, židovstvo Erec Jisraela da daje svoj rad. Ta je razdioba zdrava, ali oba dijela mora da udovolje svojim zadaćama jednako tačno. I financijska se sredstva moraju dnevno doprinositi, svakog tjedna, iz godišne u godinu. Mora da postaje običajem, da dajemo novac za cijonističko kolonizatorno djelo, kao što su pioniri naučeni da izvrše svoje obveze.

Prihodi Keren Kajemeta pali su zadnjih godina u znatnoj mjeri. Pored svega toga on nije prestao da namakne novo zemljište i posjeduje danas 100.000 dunuma. Ali Keren Kajemet ne može danas više da udovolji svojoj istorijskoj zadaći, ako mu ne pomognemo. Na zemljištima Keren Kajemeta podigle su se 30 naseobine, od kojih se 7 nalaze u Emeku. No valja još mnoge velike površine u dolini Jesreela i drugdje kupiti, na kojima će moći 1000 židovskih muževa i žena da se nasele. Dužnost je židovske javnosti, da namakne ta zemljišta putem Keren Kajemet Lejisraela kao zajedničko, neotudjivo vlasništvo cijelog naroda.

Keren Hajesod

Keren Hajesod u Americi. Keren Hajesodska kampanja završena je 29. maja sa velikom skupštinom u Town Halle. Saradnici obvezali su se, da će nastaviti svoj rad, dok ne sakupe sve velike iznose, koji su darovani u ovoj kampanji, a koji s uplatama u gotovome nadilaze propisanu kvotu od 2.000.000 dolara. Na skupštini govorili su Oskar Strauss, koji se

dosad držao posvema po strani, Samuel Untermyer i dr. Weizmann. Predsjedatelj Judge Rosenblath naglašuje, da su prihodi u gotovome ove godine dva puta tako veliki kao u prošloj godini. — Kampanja u Filadelfiji završena je 22. maja, pa je tom zgodom dr. Weizmann u predan ček od 250.000 dolara. U hotel Beirwue Stratfort priredjen je Weizmannu u čast velik banket, na kojem se veličao ovaj lijep uspjeh filadelfijskog sabiranja.

Besarabija. Keren Hajesodska kampanja u Besarabiji nastavlja se velikom energijom. Glavni rad koncentrira se na pojedine sinagoške općine u Kišenjevu, ali se opaža nedostatak saradnika. Do sad dobiveno je 780.000 leja, od kojega je iznosa 217.350 leja u gotovom uplaćeno. Na čelu Keren Hajesodskog komiteja je senator Smailević, čijom se pomoću provadja rad u krugovima bogatih Židova.

Palestina. Pored sviju poteškoća napreduje rad za Keren Hajesod. Jettin, dr. Thon i Černović posjetili su Rišon le Cijon, Nes Cijona, Rehovot i još neka druga mjesta. U Rišon le Cijonu održala se velika skupština, koja je izjavila, da je bezuvjetno potrebno, da Židovi Palestine sami u velike doprinosaju Keren Hajesodu, kako bi se uspjeh i u drugim zemljama osigurao. Poteškoća bilo je kod organizacije rada u Rehovotu obzirom na ekonomski položaj u Palestini. Iza toga bila je posjećena Galileja.

Engleska. Keren Hajesod-urive u Londonu započeo je u predvečerje Šavuot blagdana. Sabirači, koji su išli od kuće do kuće, svagdje su ljubezno primljeni. Naročito se opazilo, da se i Židovi zapadnog Londona počeli interesovati za Keren Hajesod, te su i mnogi necijonisti darovali velike svote. Očekuje se povoljan rezultat ove kampanje.

Finska. Akcija za Keren Hajesod, kojom u Finskoj upravlja dr. Viensky, donijela je u gotovome 1300 funti. U Helsingfordu uslijed teške ekonomske krize rad sporo napreduje. U mjestu Abu uspjelo je pored ubiranja svih prinosa iz god. 1922. dobiti i cijeli niz novih obveza. Još bolje razvija se rad u Wiborgu, gdje su cijoniste dobro organizovani te su predbiveni i odlični članovi općine, koji su stajali po strance.

Alžirska. Prema izvještaju dra Leona Susmanna proveden je pored sviju poteškoća rad u Alžirskoj. U Oranu održala se konferencija, koja ima veliko moralno i političko znamenovanje, jer se sa strane konsistorija u Alžiru pravilo velikih poteškoća držanju ove konferencije. Konferencija se ipak održala i imala je lijep uspjeh. Istina, skupštini nisu pribivali predsjednik konsistorija i nadrabin, ali je zato bilo katolika i što je najinteresantnije došlo je i Arapa. Ideja Keren Hajesoda uhvatila je dubokog korijena. Na banketu sabrano je 7000 franaka.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Umro Josef Seidenbeutel. Iz Varšave javljaju, da je ondje u dobi od 29 godina umro slikar Josef Seidenbeutel. Seidenbeutel potječe od ugledne varšavske židovske obitelji, te je nakon svršenih nauka radio na varšavskoj akademiji i spadao medju najbolje učenike poznatog

slikara Lenza. Godine 1915. prvi put je s velikim uspjehom priredio izložbu i našao na vanredno priznanje kod poljske i židovske kritike. Pripadao je umjetničkom krugu, koji se grupirao oko S. Kratko, a koga su podupirali Perek, Asch i drugi židovski književnici. U glavnom radio je portrete, ali je mnogo radio i na području grafike. Jedan dio njegovih grafičkih radnja reproduciran je u »Hate kufa«.

Miss Snowden za židovsku Palestinu. Poznata engleska socijalistkinja, miss Etei Snowden, o kojoj smo već izvjestili, da se nakon boravka u Palestini povratila kao topla prijateljica židovskog obnovnog djela, pisala je poznatoj bečkoj spisateljici Berti Zuckerkandl list, iz kojega vadimo:

»A sad: vraćam se u Englesku s dubokim uvjerenjem, da je mandatska politika, što je zastupa Engleska, jedina ispravna i vrijedna potpore i da se s pravom polažu najveće nade u kolonizatorni rad Židova u Palestini. Vi sigurno znadete, da u Engleskoj ima i protivnih struja, koje bi htjele da obore našu kolonizatornu politiku, što se oslanja na intenzivnu saradnju Židova time, što prikazuju opoziciju Arapa kao opravdanu i nesavladivu. To je, mogu to sigurno autoritativno tvrditi, apsolutno krivo. Proputovala sam cijelu Palestinu, posjetila sam sve kolonije i sve tabore, upoznala sam sve običaje i sva Sveta Mjesta. Dugo sam razgovarala s Beduinima u njihovim šatorima, a medju njima i sa Emirom Abdulom iz Transjordanije, čija je teritorijalna nezavisnost priznata. Iz svih dobivenih dojмова proizlazi jedno: Židovima pripada njihova narodna domaja u Palestini, jer njihov rad daje im najsajjniju svjedodžbu. Postala sam u Palestini entuziastička pristašica engleske politike, kako se tamo vrši i razumijem, da se nakon djela stvorenih u školama i u poljoprivredi sa strane Židova, polaže najveća nada u djelo, kojim oni upravljaju. Time pada opozicionalna i neispravna tvrdnja, da se Židovima davaju povlastice na trošak drugih rasa. Uostalom u Palestini se samo jedan malen dio priključio agitaciji protiv engleske mandatske politike. Glavni vodje, koji vode ovu agitaciju su hrišćani, a ne muslimani. Uvjerena sam, da se može provesti politika ravnoteža izmedju Arapa i Židova. Znate, u čemu leži zapravo opasnost? Ne u poplavljenju zemlje židovskom imigracijom, židovskim kapitalom, uplivom na administraciju zemlje. Ne! Upravo protivne je vrste opasnost, naime da uplivni muževi židovske vjere ne pokazuju dosta interesa za palestinski problem i ravnodušno ga prepuštaju njegovoj sudbini. Jer Palestina treba: Kapitala, poduzetnoga duha i požrtvovni osjećaj zajednice. Ako će evropski reprezentanti židovstva posvetiti više aktivnosti palestinskom kolonizatornom djelu, tad ne će to biti samo na korist Židova u Palestini, već i od neprocijenjive vrijednosti za muslimane i hrišćane. Tako dakle zapravo ne leži odluka o uspjehu daljnje kulturne, ekonomske i civilizatorne obnove Palestine kod Arapa, već jedino i isključivo u rukama evropskog židovskog kapitala, koji treba da financijski i moralno podupire Židove Palestine, koji ondje rade i stvaraju intenzivnim marom i organizatornom sna-

gom. Engleska politika — o tom sam se uvjerila, ne će nikada izigrati muhamedance protiv Židova. Ona traži da pripravi put zajedničkom njihovom životu.

Put Herberta Samuela u London. U Londonu očekuje se koncem ovoga mjeseca dolazak sir Herberta Samuela. Za vrijeme svog boravka u Evropi vrhovni će komesar pokušati da u Londonu uredi cijeli niz aktualnih pitanja palestinske uprave, tako prije svega pitanje palestinskog zajma i potvrdu kao i podijeljene prava oporezovanja židovskim općinama u Palestini.

Brandaisova grupa za Palestinu. U New-Yorku održala se skupština Brandaisove grupe, kojoj je pribivalo 200 članova. Brandais izjavio je, da sad valja što više uraditi za Palestinu. Felix Frankfurter podsjeća na to, da cionistička organizacija, danas provadja onaj program, što ga je otklonila konferencija u Clevelandu. Na skupštini sabrano je za palestinski rad 200.000 dolara i zaključeno, da se do konca godine naniakne 1.000.000 dolara za palestinske radove.

Ormsby Gore o položaju u Palestini. U odgovoru na jedan upit konzervativnog zastupnika Viscount Curzona da li rezultat izbora u zakonodavno vijeće u Palestini ne znači poraz vladine politike, izjavio je državni podtajnik za kolonije, Ormsby Gore, da tome nije tako, jer u Palestini nikad nije vladao veći mir no sada, a položaj se iz dana u dan poboljšaje.

Pitanje numerus claususa u Poljskoj. Pitanje numerus claususa ne iščezava s dnevnoga reda. Desničari povelu su živu propagandu za uvođenje numerus claususa, a i ljevica nije mirovala, već je vladi spočitnula, da namjerava napustiti numerus clausus uz cijenu, da je podupire židovski parlamentarni klub. Ovo »sumnjičenje« dovelo je do toga, da je vlada dospješila svoju odluku. Numerus clausus pitanje doći će opet na dnevni red komisije za nastavu. U političkim krugovima uvjerava se, da vlada još nije stvorila zaključak, ali da se može očekivati, da će vlada odobriti zaključak, što će ga predložiti vladine stranke. Prijedlog referenta komisije za nastavu glasi:

»Članu 85. zakona od 13. jula 1920. o visokim školama ima se dodati ova rečenica: Na svjetskim fakultetima poljskih visokih škola mora se kod upisa slušača na svakom fakultetu pored općih uvjeta, što ih zakon normira paziti i na odgovarajući brožčani odnošaj glede nacionalnih, vjerskih i jezičnih manjina u Poljskoj.«

Poznati antisemita Lutoslavsky stavio je protuprijedlog, u kojem se veli, da broj djaka ne smije da nadmaši procentnu normu manjina. U stvari su obe formulacije identične, tek što je prijedlog referenta nešto elastičniji.

Protužidovska propaganda u Rusiji. Ortodoksnj frankfurtski »Israelit«, bavi se u jednom članku pitanjem saveza između progona židovskog djelovanja i potpore sa strane židovskih krugova inozemstva. List na temelju statističkih podataka prikazuje razvitak borbe židovskih komesara u sovjetskoj Rusiji protiv svega što je židovsko. Borba je započela progonom cionizma, a zatim je sve što je bilo iole židovski progonojeno kao »kon-

trarevolucionarno«, uapšeni su učitelji, zatvorene su škole i zabranjeno je tiskanje židovskih knjiga i novina. Ako se ipak mogao tiskati koji židovski kalendar ili drugo što, ima to da se zahvali utjecaju »nežidovskih komesara«. Kad je centralna vlada 1922. obustavila subvencije zastupnicima manjine, postala je »Židovska sekcija« sasvim nemoćna. Pred jedno pola godine opet je snabdjevena novcima i započela borbu protiv židovstva. Ti novci potiču iz Amerike. Kad je Joint poslao svoje delegate u Rusiju, upućeni su isti na »Židovsku sekciju« kao legalnog zastupnika židovstva, pa je na taj način sekcija opet došla do novca. List naglašuje, da su druge inozemne misije u Rusiji radile posredstvom svojih vlatitih komiteja i da je i Joint to mogao provesti, a da ne izruči novac, koji je namaknut iz svih slojeva američkog židovstva, židovskoj sekciji, razoritelju židovskoga života u Rusiji i da tako naškodi vitalnim interesima ruskoga židovstva.

Porast prihoda Narodnog Fonda. Od mjeseca oktobra 1922. pokazuju prihodi Narodnog Fonda iz mjeseca u mjesec neprestani porast. Tako je u mjesecu aprilu o. g. ubrano 10.762 funta uključivo jedne rate Keren Hajesoda od 1000 funti, prema 8527 funti u aprilu 1922. U prva četiri mjeseca 1923. unišlo je darovima 39.477 funti prema 24.610 funti u istom razdoblju 1922.

Iz Palestine

Razbojnički napadaj na sir Herberta Samuela. Iz Bayruta javljaju: Palestinska vlada zamolila je sirsku upravu, da provede istragu radi napadaja na pratnju Vrhovnog komesara sir Herberta Samuela. Jedan odred libaneskkih žandara poslan je do granice, te je konačno uapasio 4 razbojnika. Radi se o jednoj razbojničkoj bandi, čija je poglavica opoginuo kod jednoga napadaja u predjelu Libanona.

Savez arapskih država. Palestinska vlada objelodanila je nacrt ugovora između Velike Britanije i kralja Huseina od Hedžasa, kojim se ustanovljuje nezavisnost Arapa i federativno udruženje triju velikih arapskih država (Hedžasa, Mezopotamije i Transjordanije) kao i one paragrafe, koji se odnose na Palestinu. Paragraf 2. glasi:

»Njegovo Veličanstvo kralj Engleske obvezuje se da prizna i podupire nezavisnost Arapa u Iraku, Transjordaniji i arapskom poluostrvu izuzevši Aden. Što se tiče Palestine obvezalo se Njegovo Veličanstvo kralj Engleske već prije, da ne će povrediti građanska i vjerska prava arapskog stanovništva te zemlje. U slučaju, da neke ili sve te vlade izjave, da su voljne stvoriti savez, bilo glede carina ili s drugim ciljevima, a konačna svrha toga saveza će da bude stvaranje konfederacije, to će Njegovo Veličanstvo kralj Engleske, ako će biti zamoljen za to od intereiranih stranaka, svoj upliv upotrijebiti da se taj cilj postigne.

Njegovo Veličanstvo kralj Hedžasa priznaje posebni položaj Njegovog Veličanstva kralja Engleske u Iraku, Transjordaniji i Palestini i obvezuje se u tim stvarima, koje spadaju u njegovu sferu upliva, a odnosi se na te zemlje, da će sve učiniti, što je u njegovoj moći, da

Njegovom Veličanstvu bude na pomoći kod ispunjenja preuzetih obveza.

Objelodanjenju dodaje palestinska vlada primjedbu, da taj nacrt ugovora još nije potpisan. Kralj Hedžasa predložio je neke male promjene, čije pojedinosti još nijesu poznate, a o kojima se sad raspravlja.

Zakonodavno Vijeće i Arapi. Iz Jeruzoilm javljaju o razlozima odstupanja nežidovskih članova novo izabranog Advisory Council. Nakon imenovanja hrišćanskih članova novo izabranog Advisory Council stavili su ovi pod pritiskom arapske egzekutive zahtjev, da vlada službeno objelodanjuje objavu, u kojoj ustanovljuje, da ovo vijeće nema ništa zajedničkog s ustavom zemlje, što ga arapsko pučanstvo otklanja. Ujedno izjavljuju članovi, da ne će tako dugo doći na sjednice, dok se tome zahtjevu ne udovolji. Kasnije odlučili su članovi u dogovoru s arapskom egzekutivom da demisioniraju.

Palestinski paviljon na internacionolnoj izložbi u Padovi. Na internacionolnoj izložbi, koja je otvorena 1. juna, nalazi se i paviljon, u kome su izloženi produkti židovskih kolonija u Palestini. Općinstvo i vlasti pokazali su najveći interes za taj paviljon.

Žetva u židovskim kolonijama. Uslijed pravodobne i obilate kiše imaju židovske kolonije u Galileji ove godine žetvu, kakovu ju već mnogo godina nijesu imali.

Redoviti automobilski promet medju Hajfom i Bagdadom. Beirutski dopisnik »Times-a« javlja, da se otvara redoviti automobilski promet medju Hajfom i Bagdadom i to jedan put sedmično. Osim toga sklopljen je sporazum medju poštanskom upravom u Bagdadu i »Nairu Transport Corporation« na pet godina, po kojemu se ova potonja obvezuje poštu, jedanput sedmično otpraviti iz Bagdada automobilom za 60 sati k poštanskim ladjama do Port Saida. Time je opet jedan velik korak učinjen k poboljšanju prometa. — (Za ilustraciju neka služi, da je trebalo prije rata za kraću prugu Damaskus—Bagdad karavanom 28 dana.)

Prefaz Bne Brak zemljišta u židovske ruke. Drugoga maja obavljen je gruntovni prenos od 1000 dunuma zemljišta, koga je kupilo Geulat društvo od arapskog društva Albitar. To je jedan dio Bne Brak zemljišta, jedno 5 kilometara od Jafe na putu u Petah Tikva. Zemljište proteže se od prilike 2 kilometra duž ceste Petah Tikva te je vrlo podesno za povrćarstvo i plantaže. Novo stečeni posjed ujedinjuje Ir Ganim i Nahlat Ganim sa Petah Tikvom i samo mali komad zemlje, koji će se još kupiti, dijeli ga od židovskih naseobina. Očekuje se, da će cesta Petah Tikva—Jafa, koja vodi kroz Bne Brak zemljište, Nahlat Ganim, Ir Ganim i Boruhov četvrti, te je najkraći put od Petah Tikve do Jafe, u buduće biti samo u židovskom posjedu. Važnost ovoga kupala leži u tome, da će se zajedno sa Ir Ganim i drugim četvrtima moći lako biti pretvoren u veliki vrtni grad. Treba samo energične volje, da se iz cijelog distrikta Petah Tikva, Ejn Ganim i Tel Aviva načini velika cvatuća naseobina. Velik dio toga zemljišta, koji je poznat istorijski iz dobe Jozue i Hagade, kupljen je po grupi Bajit Venahala, koja namjerava izgraditi vrtni grad.

Novi veliki mlinovi u Hajfi. Novo sagradjene mlinske zgrade, koje leže u blizini kolodvora, spadaju među najveće i najljepše zgrade Hajfe. Direktni željeznički spoj sa kolodvorskom stanicom olakoćuše utovar i istovar. Pripreme oko nabavke žita sa kolonija i sela isto tako oko uređenja jednog tržišta za brašno, koje se ovdje producira su u punom jeku. I tako se ovdje radi o ostvarenju nečeg velikoga, jer će ti mlinovi imati za posljednicu veliki preokret u privrednom životu iseljenika. Bez sumnje će oni poboljšati teški položaj kolonista, koji trpe usljed nedostatka jednog domaćeg tržišta i velike konkurencije importiranog brašna. I. C. A. posjeduje i ovdje, kao i kod ostalih većih mlinskih poduzeća, većinu akcija, te će u svojim rukama imati kontrolu nad tim velikim poduzećem.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 20. o. mj. nakon riješenja nekih administrativnih i organizatornih pitanja odlučio, da se radi oživljavanja Keren Hajesodske akcije imenuje provizorni centralni kuratorij sa zadaćom da daje direktive, da organizuje akciju i da vrši nadzor nad cjelokupnim poslovanjem. U taj provizorni kuratorij delegiraju se gg. dr. Hugo Spitzer (Osijek), nadrabini dr. Isak Alkalay (Beograd), dr. Julije Dohany (Karlovo selo), dr. Sigmund Handler (Novi Sad), Mihael Levi (Sarajevo), Salom. Poljokan (Banjaluka). Ova će se lista predložiti direktoriju Keren Hajesoda u Londonu na odobrenje. Iza toga nastavljena je debata o akciji za osnutak jugoslavenske halučke farme, i ustanovljen je program provedenja ove akcije. Jednim posebnim apelom bit će pozvano cjelokupno židovstvo na podupiranje ove akcije.

SVIM MJESNIM ORGANIZACIJAMA.

Umoljavamo ovime sve mjesne organizacije, da nam smjesta povrate sve šekelske blokove, da uzmognemo Egzekutivi priposlati konačni obračun ovogodišnje šekelske akcije. Tko još nije platio šekel neka to odmah učini. Šekel se može poslati i izravno na Savez cionista Jugoslavije. Ujedno molimo, da sve mjesne organizacije čim prije pošalju Savezu zaostali dio prinosa.

David Spitzer,
povjerenik za šekelsku akciju.

POVJERENICIMA ŽIDOVSKOG NARODNOG FONDA.

Pozivljemo ovime sve povjerenike Narodnog Fonda, da povodom obljetnice smrti dra Teodora Herzla provedu veliku akciju za sabiranje maslina u Herzlo-

voj šumi. U tu svrhu priposlati ćemo svim povjerenicima posebno izradjene diplome.

Očekujemo, da će se ova akcija intenzivno provesti i nastojati, da se sklone svakoga Židova, da toga dana daruje bar 1 maslinu za Herzlovu šumu.

Ujedno molimo sve povjerenike, da nam smjesta jave rezultat ove akcije. Isto tako valja da nam odmah doznače sve ubrane iznose za mjesec juni, kako bi mogli na koncu mjeseca sačiniti polugodišnju statistiku.

Uprava Židovskog Narodnog Fonda za Jugoslaviju.

Kandidature za XIII. cionistički kongres u Karlovim Varima. Svoju kandidaturu za XIII. cionistički kongres najavila su gg.:

dr. Aleksandar Licht, Zagreb;
nadrabin dr. Moric Levi, Sarajevo;
Šime Spitzer, Zagreb;
Rikard Herzer, Zagreb.

Upozorenje. Prema § 25. statuta cionističke organizacije ima Savez cionista Jugoslavije pravo na tri delegata. Listine kandidata prema tome treba da imaju 6 imena t. j. za 3 delegata i 3 zamjenika uz točnu naznaku boravišta kandidata. Listine imaju da se pripošalju na glavnu izbornu komisiju u Zagreb do 1. jula o. g.

Glavna izborna komisija.

Dar za oknutak jugoslavenske halučke farme u Palestini. Gosp. dr. Aleksandar Licht darovao je za osnutak jugoslavenske halučke farme u Palestini 5000 dinara.

Umoljavamo ovime sve one sumišljenike, koji su na Saveznom Vijeću obećali prinos za jugoslavensku halučku farmu, da novac šalju na Savez s oznakom: za osnutak farme.

»Judea« **Židovsko narodno akademsko društvo u Zagrebu** je na XXIII. redovitoj glavnoj skupštini, održanoj dne 9. VI. o. god., za ljetni semestar školske godine 1922.) izabralo slijedeći odbor: predsjednik: Josip Weszel, cand. iur.; potpredsjednik: Eugen Klein, cand. phil.; tajnik: Franjo Zentner, abs. rer. com.; blagajnik i povjerenik za Keren Hajesod: Bartol Rajk, stud. phil.; knjižničar: Josef Levi, cand. med.; revizori: Marcel Stockhammer, abs. iur.; Antun Lang, abs. rer. com.

Novoizabrani predsjednik Josip Weszel, razložio je smjernice, po kojima će nastojati pomoću članova stvoriti među židovskim akademičarima što veću društvenost, u formi uzajamne zajednice.

U tu svrhu pozvati će »Judeja« čim prije sve prijatelje, neopredjeljene, a sa dovoljno interesa za židovstvo, da u jednoj neobvezatnoj diskusiji potražimo platformu za zajednički rad.

Bejuvjetno je potrebno izlučiti sva ona sitna pitanja, koja bi onemogućila ta-

kovu zajednicu, te spriječila stvaranje jedne omladinske zajednice, u neformalnom, višem smislu...!

Stvaranjem bratstva, na principu »B'ne Brit« lože, trebali bi pojedini da se međusobno podupiru u slučaju bolesti, i ne zgrade itd. Preduvjet tome je stvaranje jedne židovske omladinske zajednice, koja nije uvjetovana nikakvim paragrafima, nego svojim bivstvovanjem samim.

Ukidaju se odborske sjednice, a na mjesto ovih dolaze diskusione večeri, udjelovanjem sveukupnog članstva, te će time svakom pojedinom biti dana prilika, da sudjeluje na izgradjivanju zajednice.

Nastojanjem oko realizovanja, na sarajevskom sletu primljene rezolucije, (predložene po tad. zast. »Judeje« J. Weszela), »O odnosu religije prema omladini, i traženje dodirnih točaka«, želi postići razvitak etičkih i moralnih sila.

Na poziv kol. Weszela javlja se na suradnju oko realizovanja ovog programa: 12 kolega (izvan odbora), kojima je zadaća raditi zajedno sa odborom oko ostvarenja toga programa, te pripremati materijal za diskusijone večeri, teme kojih će biti: »O neformalnoj zajednici židovskih akademičara«, »Religija i pravo tumačenje njezinih obreda«, »Shvaćanje i stvaranje umjetnosti po Židovima«, »O izvanjskoj i unutarnjoj kulturi Židova«, i drugo.

Odlučuje se ove diskusije po mogućnosti spojiti sa izletima u okolicu. — Naravno, da će intencije ovog odbora biti u glavnom: pripremiti terrain za ovakav rad, u koliko je to do konca ovog ljetnog semestra moguće, a tek mnoge godine biti će dovoljne, da se izgradi na tako stvorenom temelju jedna nova zajednica. — Nakon zaključka ove skupštine svaki je osjećao neko zadovoljstvo, svijestan si toga, da smo zakoračili novim i pravim putem, koji vodi k našem cilju.

Kongresne novine. Povodom XIII. cionističkog kongresa izaći će opet kongresne novine kao oficijelni organ, koji će donijeti opširni prikaz svih rasprava kongresa. Naklada toga lista bit će vjerovatno 10.000, te će dnevno izlaziti u opsegu od 6—8 stranica. List će biti dnevno otpremljen, pa pruža tako svim onima, koji ne mogu biti na kongresu, najbržim putem izvještaj o toku rasprava. Kongres-biro prima narudžbe na kongresni list. Pretplata od 20 Kč ima se poslati na kongresni ured ili na konto kongresnog ureda kod češke Union Bank, podružnica Karlove Vary.

Promocija. Nakon uspjele obrane svoje teze »La responsabilité pour les crimes et délits de guerre« promoviran je dne 11. juna na pariškom sveučilištu, gospodin I. Braco Poljokan na čast doktora prava. Našem prijatelju srdačno čestitamo.

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

6%

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

»Haaviv« Izašao je 9. i 10. broj ovoga lista jevrejske djece s ovim lijepim i bogatim sadržajem: Šalom ben Cvi: Majka Rahela. — Dr. Teodor Herzl: Debora pod paomom (Svršetak). — Šalom ben Cvi: Jedna uspomena (Priča mladića o ljepoti i tajanstvenosti jevrejskoga hrama). — Cvi: Talmud. (Informativne rieči o talmudu). — Stara gradska kapija u Jeruzalemu (sa slikom). — H. B.: Zvijezda. — Cvi i Haavivi: Jerušalajim. — J. L. Perc: Sedam dobrih godina (Priča Šalom). — Doček Sabata u Solunu (Prema knjizi C. Z. Klötzel). — Bog je stvoritelj (Pre-

ma psalmu 104.). — Cvi: Kuda letiš pjesmo. — Abrahamov posljednji san (Agada). Dr. Teodor Herzl. — Dr. Teodor Herzl: Trudina suza. — Bat Levi: Stari učitelj. — Iz talmuda. — Djeca kolonije (sa slikom). — Šalom ben Cvi: Sunce zove... — O zlatnome smijehu (Irma Singer »Das verschossene Buch«. Prevela

Ruža L.). — Šalom: Vjerni psi (Arapska priča). — Priča o Ruti. — Razbibriga.

Adresa lista: Morjama Weiller, Zagreb, Bakačeva 5, III. kat. — Pretplata za II. godišće Din 50.—, pol godine Din 25.—, pojedini broj Din 6.—. Ovim se dvobrojem završuje prvo godišće »Haaviva«.

**MARGIT SCHWARZ
ROBERT NEUMANN**
ZARUČENI

SLATINA

**Štofova
Adler i Büchler, Zagreb**
Telegram: štofova - Preradovičeva ulica 2 - Telefon: 26-56
na veliko

D. M. C. artikli

te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Specialna ve etrgovina pamuka

Ferdo SCHWARZ i drug

Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56

Brzojavni naslov: SVADRUG

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

Modru galicu

Zelenu galicu

Lithopone Grünsiegel

Sumporni natrij

Kromni alaun

Klor Barij

Solnu, sumpornu, akumulatonu kiselinu

nudja sa skladišta u Zagrebu, Beogradu, Osijeku, nadalje sve ostale teške kemikalije za promptnu dobavu iz tvornice Aussig, Hrusov itd.

Norbert Weiss - Zagreb Bakačeva 4

Telefon broj 7 33

Brzojavni naslov: Aussiger, Zagr b

„Sidro“

d. d. za trgovinu željezom

Zagreb, Vlaška ul. 40, tel. 69 i 21-30

Betonsko željezo — Sipkasto željezo — Obručno željezo — Crni lim — Pocinčani lim — Cinkovni lim — Bijeli lim — Plinske cijevi, pocinčane, crne — Žičnjaci — Žica paljena, tvrda, pocinčana

Natječaj

Židovska bogoštovna općina u Vršcu raspisuje ovime natječaj za mjesto

Nadkantora

Isti mora da je muzikalan, tako da može uz pratnju orgulja moliti i da dirigira Koroni. Potrebna je nadalje kvalifikacija za općinskog tajnika, za vjeroučitelja na pučkim školama, šohet ubodeka, kore-a i mohela.

Plaća prema dogovoru.

Reflektanti mora da podnesu uz točnu naznaku njihove dobi i obiteljskih prilika, kao i svjedodžbama o dosadašnjem službovanju i kabolano od 3 priznata rabina na prezidij židovske bogoštovne općine u Vršcu.

Mjesto ima da se nastupi najkasnije do 1. septembra o. g. Putni troškovi naknadit će se samo pozvanima.

Vršac, dne 25. Mai 1923.

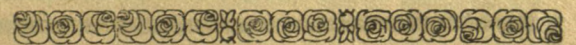
Prezidij židovske bogoštovne općine
Vršac.

JE NAJBOLJI PAMUK
ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

„GOLUB“
ZASTITNI ZNAK

„FOXYB“

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Uilmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Na veliko!

Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikoličeva 4.

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Morsku travu

GRIN D AFRIQUE Algir Medio i Fin de ia cote nudja sa skladišta u Zagreb

NORBERT WEISS

BAKAČEVA UL. 4 ZAGREB TELEFON 7-33

Brzojavni naslov: Aussiger, Zagreb

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

„TEVIT“

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svjetla, telefona, kućnih zvonila i reklama

Preuzima: Uređaje električ centrala, pogona, prenose sila, popravljanje sviju vrsti električnih strojeva

MOSTER

TVORNICA LAKA d. d.
U ZAGREBU

Proizvadža:

lakove, lak-boje, firnis,
uljene boje, zemljene
i kemičke boje

za svu industriju, obrt i trgovinu

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor .....
najfinijih engleskih
štofova.

Nosite radi
njihovih mnogih
prednosti

PALMA

kaučuk pete
i potplate

Plinsko ulje

poljskog porijetla promptno dobavlja u cisternama uz origin. tvorničke cijene

Norbort Weiss

Bakačeva ulica 4 - Zagreb - Telefon br. 7-33

Brzojavni naslov: Aussiger, Zagreb

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremoćivih ponjava

Asbestni škriljevac

cement, sadru, opeke, betonsko gvoždje, traverze i sav ostali građevni materijal prodaje na veliko i na malo

GRADIVO

TRGOVAČKO DRUŠTVO
Zagreb, Bogovičeva ulica 3

Telefon broj 5-55 Brzojavi: Gradivo

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB · ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora